Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

3. mai 2018*

Apellatsioonkaebus – Teenuste riigihankemenetlused – Infotehnoloogiavaldkonna programmide ja projektide juhtimise ning tehnilise nõustamise teenuste asutuseväline osutamine – Paremusjärjestusmenetlus – Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikkel 21 – Üldkohtu kodukorra artikkel 76 ja artikli 84 lõige 1 – Keeld teha otsus *ultra petita* – Hindamiskriteeriumide alakriteeriumidele osakaalu määramine – Ilmsed hindamisvead – Määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 – Artikli 100 lõige 2 – Pakkumuse tagasilükkamise otsus – Puuduvad põhjendused – Võimaluse kaotamine – Euroopa Liidu lepinguväline vastutus – Kahju hüvitamise nõue

Kohtuasjas C-376/16 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 7. juulil 2016 esitatud apellatsioonkaebus,

Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO), esindaja: N. Bambara, keda abistasid *avocat* P. Wytinck ja *avocat* B. Hoorelbeke,

apellant,

teised menetlusosalised:

European Dynamics Luxembourg SA, asukoht Luxembourg (Luksemburg),

European Dynamics Belgium SA, asukoht Brüssel (Belgia),

Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE, asukoht Ateena (Kreeka),

esindajad: *dikigoros* M. Sfyri, *dikigoros* C.-N. Dede ja *dikigoros* V. Alevizopoulou,

hagejad esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud C. Vajda, E. Juhász (ettekandja), K. Jürimäe ja C. Lycourgos,

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

olles 28. septembri 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO) palub apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 27. aprilli 2016. aasta otsus European Dynamics Luxembourg jt *vs.* EUIPO (T-556/11, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“, EU:T:2016:248), millega:

– tühistati Euroopa Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) otsus, mis edastati 11. augusti 2011. aasta kirjas ja võeti vastu seoses hankemenetlusega AO/029/10 „Tarkvara arendamise ja hooldamise teenused“ (edaspidi „asjaomane hankeleping“), ning milles lükati tagasi European Dynamics Luxembourg SA pakkumus (edaspidi „pakkumuse tagasilükkamise otsus“), ja tühistati EUIPO teised sama hankemenetluse raames tehtud otsused, sh otsus, millega leping sõlmiti kolme muu pakkujaga kui esimesele kuni kolmandale järjekohale paigutatud edukate pakkujatega (edaspidi „vaidlusalused otsused“), ja

– kohustati EUIPOt hüvitama kahju, mis tekkis European Dynamics Luxembourgil võimaluse kaotusest sõlmida raamleping vähemalt kolmanda lepingupartnerina paremusjärjestusmenetluse alusel.

Õiguslik raamistik

2 Nõukogu 25. juuni 2002. aasta määruses (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust (EÜT 2002, L 248, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 74), muudetud nõukogu 13. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 1995/2006 (ELT 2006, L 390, lk 1), (edaspidi „finantsmäärus“) on sätestatud kõiki eelarveküsimusi käsitlevad põhieeskirjad sellise valdkonna nagu hankemenetlus jaoks.

3 Finantsmääruse artikli 100 lõike 2 esimese lõigu kohaselt teeb hankija kõikidele taotlejatele või pakkujatele, kelle taotlused või pakkumused on tagasi lükatud, teatavaks tagasilükkamise põhjused, ja kõikidele pakkujatele, kelle pakkumused on vastuvõetavad ja kes esitavad kirjaliku taotluse, eduka pakkumuse tunnused ja suhtelised eelised ning edukaks tunnistatud pakkuja nime. Sama lõike teise lõigu kohaselt võib teatud teabe avaldamisest siiski loobuda, kui see takistaks õigusnormide kohaldamist, oleks vastuolus üldiste huvidega või kahjustaks avaliku osalusega või eraettevõtjate õigustatud ärihuve või võiks moonutada nendevahelist ausat konkurentsi.

4 Komisjoni 23. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 2342/2002, millega kehtestatakse määruse nr 1605/2002 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (EÜT 2002, L 357, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 145), muudetud komisjoni 23. aprilli 2007. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 478/2007 (ELT 2007, L 111, lk 13) (edaspidi „üksikasjalikud rakenduseeskirjad“), artiklis 149 on täpsustatud hankija kohustused seoses taotlejate ja pakkujate teavitamisega vastavalt finantsmääruse artikli 100 lõikele 2.

5 Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määruse (EÜ) nr 207/2009 Euroopa Liidu kaubamärgi kohta (ELT 2009, L 78, lk 1), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2015. aasta määrusega (EL) 2015/2424 (ELT 2015, L 341, lk 21), artikli 115 lõigete 1 ja 2 kohaselt on EUIPO liidu amet ja ta on juriidiline isik. Ametil on igas liikmesriigis kõige laialdasem õigus- ja teovõime, mis vastavalt selle riigi õigusaktidele on juriidilistel isikutel. Eelkõige võib ta omandada ja võõrandada vallas- ja kinnisvara ning olla kohtus hagejaks ja kostjaks.

6 Vastavalt määruse nr 207/2009 artikli 118 lõigetele 3 ja 4, mida on muudetud määrusega 2015/2424, hüvitab lepinguvälise vastutuse korral EUIPO oma talituste või teenistujate poolt ametiülesannete täitmisel tekitatud kogu kahju vastavalt liikmesriikide õigusaktide ühistele üldprintsiipidele. Kõikide selliste kahju hüvitamisega seotud vaidluste lahendamine kuulub Euroopa Kohtu jurisdiktsiooni alla.

Vaidluse taust, menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

7 Vaidluse taust on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–20.

8 Nende asjaolude tõttu esitasid European Dynamics Luxembourg, European Dynamics Belgium SA ja Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE (edaspidi koos „European Dynamics Luxembourg jt“) 21. oktoobril 2011 Üldkohtusse tühistamishagi vaidlusaluste otsuste tühistamiseks, milles nad palusid:

– vaidlusaluste otsuste tühistamist ja

– mõista EUIPO-lt European Dynamics Luxembourgi kasuks välja 6 750 000 eurot, hüvitamaks kahju, mis tekkis selle tõttu, et ta kaotas võimaluse sõlmida asjaomane hankeleping.

9 Oma Üldkohtule esitatud hagi põhjendamiseks esitasid European Dynamics Luxembourg jt kolm väidet, millest esimese kohaselt on rikutud põhjendamiskohustust, teise kohaselt on tehtud mitu ilmset hindamisviga ja kolmanda kohaselt on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet.

10 Pärast EUIPO vastust Üldkohtu menetlust korraldavatele meetmetele ja menetlustoimingutele esitasid European Dynamics Luxembourg jt uue väite, mille kohaselt EUIPO on rikkunud hankedokumentides määratletud tingimusi, kui ta nõustus ühe teise pakkuja hinnapakkumusega, ehkki see sisaldas muutujat ja hinnavahemikku.

11 Esiteks analüüsis Üldkohus kolmandat väidet. Esmalt lükkas ta tagasi argumendi, et paremusjärjestusmenetluses kolmandale järjekohale paigutatud pakkujal, nimelt Drasis konsortsiumil oli finantsmääruse artikli 94 punkti a tähenduses huvide konflikt, kuna tema osaluses oli äriühing, kes koostas hankedokumendid. Seejärel lükkas Üldkohus ühtlasi tagasi ka argumendi, et Unisys konsortsiumil esines huvide konflikt. Seevastu nõustus Üldkohus kolmanda väite kolmanda osaga, järeldades, et EUIPO on ilmselgelt rikkunud oma hoolsuskohustust uurida seda, kas esines hankedokumentide punkti 13.1 esimese lõigu punktis e ja finantsmääruse artikli 93 lõike 1 punktis e sätestatud kõrvaldamise alus. Eelkõige ei olnud EUIPO-l õigust leppida Siemens SA ausõnalise avaldusega kui tõendiga kõrvaldamise aluse puudumisest seoses Drasis konsortsiumi olukorraga hankedokumentide punkti 13.1 esimese lõigu alapunkti e ja finantsmääruse artikli 93 lõike 1 punkti e tähenduses. See tõend oli seda vähem sobiv, et tõendada selle kõrvaldamise aluse puudumist seoses Siemens SLiga, kelle puhul ei olnud EUIPO taotlenud ega esitanud asjasse puutuvat tõendit.

12 Üldkohus hindas teiseks teist väidet, mille kohaselt on tehtud mitu ilmset hindamisviga, ning nõustus sellega osaliselt ja lükkas selle osaliselt tagasi. Ta sedastas sellega seoses, et kuivõrd ta tuvastas ilmsed hindamisvead või ebapiisavad põhjendused, mis kahjustavad European Dynamics Luxembourgi pakkumuse hindamise õiguspärasust, siis on need rikkumised iseenesest piisavad, et tühistada pakkumuse tagasilükkamise otsus.

13 Lisaks tugines Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 14 esitatud tabelile tehniliste pakkumuste võrdleva hindamise kohta ning järeldas, et European Dynamics Luxembourgi tehniline pakkumus sai kvaliteedikriteeriumide 1–3 eest (pärast omistatud netopunktide osakaalu määramist) maksimaalse summa 100 brutopunkti, samas kui kolme eduka pakkuja pakkumused said oluliselt madalama neto- ja brutopunktide summa, milles osad vaid pisut üle hankemenetlusest kõrvale jätmise piirmäära, mis oli kvaliteedikriteeriumide 1–3 osas vastavalt 45, 15 ja 10 punkti. Niisiis, European Dynamics

Luxembourgi pakkumusele omistatud 87,90 netopunkti suurendati 100 brutopunktini, samas kui IECI pakkumusele antud 71,96 netopunkti suurendati 81,86 brutopunktini, Unisysi pakkumusele antud 70,66 netopunkti suurendati 80,38 brutopunktini ja Drasise pakkumusele antud 78,05 netopunkti suurendati 88,78 brutopunktini.

14 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 10 viidatud uut väidet, mis käsitleb hankedokumentides määratletud tingimuste rikkumist, kuna EUIPO oli nõustunud IECI hinnapakkumusega, siis lükkas Üldkohus selle põhjendamatuse tõttu tagasi.

15 Seejärel leidis Üldkohus esimese väite kohta, et vastavalt finantsmääruse artikli 100 lõikele 2 koostoimes ELTL artikli 296 teise lõiguga on pakkumuse tagasilükkamise otsuse mitu põhjendust ebapiisavad ja otsus tuleb tühistada ka sellel põhjusel.

16 Kolmandaks ja viimasena rahuldas Üldkohus European Dynamics Luxembourgi esitatud kahju hüvitamise nõude osas, mis puudutab võimaluse kaotamise hüvitamist. Hüvitise suuruse suhtes kutsus Üldkohus pooli üles esitama Üldkohtule kolme kuu jooksul alates vaidlustatud kohtuotsuse kuulutamisest andmed omavahelise kokkuleppe kohaselt kindlaks määratud hüvitise summa suuruse kohta või juhul, kui kokkulepet ei saavutata, esitama talle sama tähtaja jooksul nende nõuded konkreetsete summade tasumiseks.

Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

17 EUIPO palub apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:

– esimese võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus tervikuna ning jätta rahuldamata European Dynamics Luxembourgi esitatud vaidlusaluste otsuste tühistamise ja kahju hüvitamise nõuded;

– teise võimalusena, tühistada tervikuna vaidlustatud kohtuotsus ja suunata kohtuasi tagasi Üldkohtusse;

– kolmanda võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus osas, milles on kohustatud EUIPOt hüvitama kahju, mis tekkis European Dynamics Luxembourgil raamlepingu sõlmimise võimaluse kaotamise tõttu, ja suunata kohtuasi tagasi Üldkohtusse, ning

– mõista kohtukulud välja European Dynamics Luxembourg jt-lt.

18 European Dynamics Luxembourg jt paluvad Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus põhjendamatuse tõttu rahuldamata, ja

– mõista EUIPO-lt välja kõik kohtumenetluse kulud.

Apellatsioonkaebus

19 Oma apellatsioonkaebust põhjendab EUIPO nelja väitega, millest esimene käsitleb õigusnormide rikkumist, kuna Üldkohus tegi otsuse *ultra petita* ja tõlgendas ning kohaldas valesti võrdsete võimaluste ja vajaliku hoolsuse põhimõtet, ning igal juhul moonutas asjaolusid; teine käsitleb õigusnormi rikkumist ilmseid hindamisvigu puudutavate kriteeriumide tõlgendamisel ja kohaldamisel; kolmanda kohaselt rikkus Üldkohus õigusnormi, kohaldades finantsmääruse artikli 100 lõiget 2 koosmõjus ELTL artikli 296 teise lõiguga, ja neljas käsitleb puuduvaid põhjendusi võimaluse kaotamise tõttu tekkinud kahju eest hüvitise määramisel.

Esimene väide

Poolte argumendid

20 Esimese väite esimeses osas heidab EUIPO Üldkohtule ette otsuse tegemist *ultra petita*, mis rikkus Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklit 21 ja Üldkohtu kodukorra artiklit 76 ning artikli 84 lõiget 1. Vaidlustatud kohtuotsuse punktist 63 ja Üldkohtu istungi protokollist ilmneb selgelt, et European Dynamics Luxembourg jt olid loobunud oma kolmanda väite kolmandast osast. Kuna poolte vahel ei olnud enam selle osa üle vaidlust, oleks Üldkohus pidanud jätma selle analüüsimata. Kuna ta siiski võttis seisukoha selle väiteosa kohta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 64–78, ületas Üldkohus oma pädevuse piire. Teise võimalusena väidab EUIPO, et Üldkohus on õigusnormi rikkunud, kuna ta järeldas, et võrdsete võimaluste ja vajaliku hoolsuse põhimõtte rikkumine võib viia vaidlusaluste otsuse tühistamiseni.

21 European Dynamics Luxembourg jt vaidlevad vastu sellele, et nad olid Üldkohtus loobunud kolmanda väite kolmandast osast. Täpsemalt rõhutavad need pooled, et nad loobusid argumentidest, mis puudutasid Siemens AG võimalikku seotust Siemens SA ja Siemens SLi (kes olid Drasis konsortsiumi liikmed) õigusvastase tegevusega, „pelgalt seetõttu, et need olid alguses olnud õiguslikult Siemens AG kontrolli all enne, kui Atos SA need 1. juulil 2011 omandas, kuna Atos SA ostis 100% osaluse neid otseselt kontrollivas äriühingus“, nagu Üldkohus oli sedastanud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 63. Ainus argument, millest European Dynamics Luxembourg jt olid loobunud, käsitles struktuurilisi seoseid Drasis konsortsiumi kuulunud äriühingute ja nende emaühingu Siemens AG vahel. Seetõttu jäid nad selle väite põhjenduseks esitatud muude argumentide juurde, eelkõige mis puudutasid EUIPO kohustust järgida finantsmääruses esitatud eeskirju ja hankedokumente ning võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist.

22 Esimese väite teises osas heidab EUIPO Üldkohtule ette seda, et ta järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 76, et EUIPO „ei olnud […] taotlenud ega esitanud asjasse puutuvat tõendit“, et näidata kõrvaldamise aluste puudumist seoses Siemens SLiga pettuse ja korruptsiooni põhjendustel. Nimelt ilmneb apellatsioonkaebuse 4. lisas esitatud dokumendist, et finantsmääruse artikli 93 lõike 2 kohaselt oli EUIPO palunud pakkujatel tõendada, et neile ei kehti ükski selle artikli lõikes 1 ette nähtud kõrvaldamise alus.

23 European Dynamics Luxembourg jt leiavad, et EUIPO on selles osas vaidlustatud kohtuotsust valesti tõlgendanud, ning leiavad, et Üldkohus on õigesti hinnanud esimese väite teise osa raames käsitletud tõendeid.

Euroopa Kohtu hinnang

24 EUIPO heidab esimeses väites Üldkohtule sisuliselt ette otsuse tegemist *ultra petita* pärast esimeses astmes esitatud hagiavalduse kolmanda väite kolmanda osa hindamist, mis puudutas Drasis konsortsiumi seotust õigusvastase tegevusega.

25 Sellega seoses järeldas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 63, et „[p]ärast seda, kui Üldkohus esitas kohtuistungil suulise küsimuse […] loobusid [European Dynamics Luxembourg jt] oma argumentidest, mille kohaselt Siemens AG […] võimalik seotus õigusvastase tegevusega oli omistatav äriühingutele Siemens SA ja Siemens SL (kes olid Drasis konsortsiumi liikmed) pelgalt seetõttu, et need olid alguses olnud õiguslikult Siemens AG kontrolli all enne, kui Atos SA need 1. juulil 2011 omandas, kuna Atos SA ostis 100% osaluse neid otseselt kontrollivas äriühingus Siemens IT Solutions and Services GmbH, nagu selgub dokumentidest, mille EUIPO esitas pärast 27. märtsi 2015. aasta menetlustoimingu määrust […]. See loobumine kanti kohtuistungi protokolli.“

26 Nimetatud protokollis on selle kohta otsesõnu märgitud, et European Dynamics Luxembourg jt loobuvad oma argumendist, mis tugineb Siemens SA-le ja Siemens SL-ile kaudselt omistatavate pettuse ja korruptsiooni asjaolude esinemisele.

27 Siiski väitsid European Dynamics Luxembourg jt siinse apellatsioonkaebuse raames esitatud vastuses, et see loobumine ei olnud täielik ja „käsitles üksnes struktuurilisi seoseid Drasis konsortsiumi kuulunud äriühingute ja nende emaühingu (Siemens AG) vahel“.

28 Nagu ilmneb vaidlustatud kohtuotsuse punktist 61, käsitles European Dynamics Luxembourg jt argument „Siemensi“ seotust õigusvastase tegevusega, mis põhjendas seda, et too kui Drasis konsortsiumi liige kõrvaldati hankemenetlusest finantsmääruse artiklite 93 ja 94 ning rakenduseeskirjade artiklite 133a ja 134b alusel, ning just sellest argumendist nimetatud pooled ka selgelt loobusid. Kui aga Üldkohus hindas seda, kas EUIPO oli analüüsinud Drasis konsortsiumi pakkumust nõutud hoolsusega, tugines ta struktuurilistele seostele Siemens AG ja selle kahe tütarettevõtja Siemens SA ja Siemens SLi vahel.

29 Nimelt on vaidlustatud kohtuotsuse punkt 64, milles Üldkohus alustab analüüsi Drasis konsortsiumi võimaliku kõrvaldamise küsimuse kohta, mille ta lõpetab punktis 78, sõnastatud järgmiselt: „[…] võttes […] arvesse struktuurilisi seoseid, mis olid Siemens AGga enne 1. juulit 2011, tuleb küsida, kas siinses asjas kontrollis hankija nõutud hoolsusega seda, kas Siemens SA-le ja Siemens SLile ning seetõttu Drasis konsortsiumile tuli kohaldada kõrvaldamise aluseid, mis on sätestatud üldise finantsmääruse artikli 93 lõike 1 punktides b ja e koostoimes hankedokumentide punkti 13.1 kolmanda ja neljanda lõiguga […]“.

30 Lisaks tugines Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 77 uuesti struktuuriliste seoste olemasolule, tulles järeldusele, et EUIPO on ilmselgelt rikkunud oma hoolsuskohustust.

31 Niisiis ilmneb, et Üldkohus uuris Drasis konsortsiumi kõrvaldamise aluseid nimelt struktuuriliste seoste alusel Siemens SA ja Siemens SLi ning emaettevõtja vahel.

32 European Dynamics Luxembourg jt esitatud argumendid, et nende loobumine oli üksnes osaline ja puudutas vaid selliste struktuuriliste seoste olemasolu, ei saa seega edukad olla. Võttes arvesse, et vaidlustatud kohtuotsuse eespool toodud põhjendusi ei olnud ükski pool vaidlustanud ning nende kohta ei esitatud ka vastuapellatsioonkaebust, tuleb need lugeda lõplikuks.

33 Liidu kohtutes toimuvat menetlust reguleerivatest normidest, eelkõige Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklist 21 ja Üldkohtu kodukorra artiklist 76 ja artikli 84 lõikest 1 tuleneb, et põhimõtteliselt määravad kindlaks ja piiritlevad kohtuvaidluse selle pooled ning liidu kohus ei saa teha otsust *ultra petita* (3. juuli 2014. aasta kohtuotsus Electrabel *vs.* komisjon, C-84/13 P, ei avaldata, EU:C:2014:2040, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Mis puudutab niisiis European Dynamics Luxembourg jt loobumist, mida käsitletakse käesoleva kohtuotsuse punktides 25 ja 26, siis ei olnud Üldkohtul enam pädevust võtta seisukohta finantsmääruse artiklite 93 ja 94 ning rakenduseeskirjade artiklite 133a ja 134b võimaliku rikkumise kohta, mistõttu on Üldkohus rikkunud õigusnormi, kui ta sedastas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 77, et EUIPO on ilmselgelt rikkunud oma hoolsuskohustust, kui ta uuris eelkõige hankedokumentide punkti 13.1 esimese lõigu punktis e ja finantsmääruse artikli 93 lõike 1 punktis e esitatud kõrvaldamise aluse olemasolu.

35 Mis puudutab küsimust, kas neil asjaoludel on nende artiklite rikkumist käsitlev väide – nagu näivad leidvat European Dynamics Luxembourg jt – avalikul huvil põhinev väide, mida liidu kohus peab omal algatusel hindama, siis tuleb märkida, et ehkki neil sätetel on tõesti teatud tähtsus liidu hankemenetlust puudutava õiguse järgimisel, ei vasta nende rikkumine siiski tingimustele, millele Euroopa Kohus

tugines, et lugeda neid oluliste menetlusnormide rikkumiseks (vt eelkõige 4. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Ombudsman *vs.* Staele, C-337/15 P, EU:C:2017:256, punkt 85 ja seal viidatud kohtupraktika).

36 Seetõttu tuleb esimese väite esimese osaga nõustuda.

37 Eelmises punktis esitatud järelduse tõttu on esimese väite teine osa kaotanud asjasse puutuvuse ning seda ei tule niisiis analüüsida.

Teine väide

Poolte argumendid

38 Teise väite esimeses osas heidab EUIPO Üldkohtule ette õigusnormi rikkumist, kuna ta ei hinnanud seda, et EUIPO kui hankija poolt väidetavalt toime pandud ilmsed hindamisvead mõjutasid asjaomase hankemenetluse lõpptulemust.

39 EUIPO leiab, et pelka asjaolu, et ta väidetavalt tegi hindamisvigu tehniliste hindamiskriteeriumide 1 ja 2, mitme alakriteeriumi ning hindamiskriteeriumi 3 mitme alakriteeriumiga seoses, ei saa iseenesest lugeda piisavaks põhjuseks, et pakkumuse tagasilükkamise otsus tühistada. Nimelt ei olnud Üldkohus – vastupidi sellele, mida Euroopa Kohtu praktika sellisel juhul nõuab – analüüsinud, kas need hindamisvead avaldasid konkreetset mõju selle otsuse lõpplahendusele.

40 Üldkohtu väljakujunenud kohtupraktikas on kinnitatud, et kui teatavat hindamiskriteeriumi puudutav hinne ei tugine vaid ühele kommentaarile, vaid mitmele kommentaarile, mida ei ole vaidlustatud, siis peaks Üldkohus hindama, kas need teised kommentaarid on endiselt piisavad, et jätkuvalt põhjendada hankija poolt sellele hindamiskriteeriumile antud hinnet.

41 Siinses asjas tuginesid tehnilistele hindamiskriteeriumidele 1–3 antud hinded mitte üksnes ühele kommentaarile, vaid mitmele negatiivsele ja positiivsele kommentaarile, mille kohta Üldkohus leidis, et ei ole tehtud ilmset hindamisviga, või mida Üldkohus üldse ei analüüsinud, kuna ka neid ei olnud European Dynamics Luxembourg jt esitatud hagis vaidlustatud. Seetõttu oleks Üldkohus pidanud hindama, kas neist teistest kommentaaridest jätkuvalt piisas, et põhjendada hankija poolt kõnealuse hindamiskriteeriumi eest antud hinnet; ning asjaolu, et Üldkohus ei hinnanud seda, on iseenesest piisav põhjus vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseks.

42 Teise väite teises osas heidab EUIPO Üldkohtule ette, et viimane kohaldas pakkumuse tagasilükkamise otsuse hindamisel ekslikku õiguslikku kriteeriumi, et tuvastada ilmseid hindamisvigu, ning moonutas teatud asjaolusid.

43 Esiteks kontrollis Üldkohus pakkumuse tagasilükkamise otsust omal algatusel liiga ulatuslikult, kui silmas pidada hankijale hankelepingute sõlmimise valdkonnas antud kaalutlusruumi, ning teiseks asendas Üldkohus enda hinnanguga EUIPO faktide hinnangu, moonutades neid fakte, et tuvastada ilmseid hindamisvigu.

44 European Dynamics Luxembourg jt väidavad, et teine väide tuleb tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

45 Mis puudutab käesoleva apellatsioonkaebuse põhjenduseks EUIPO esitatud teise väite esimest osa, siis tuleb märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 226–229 esitas Üldkohus vahejärelduses, mis puudutas talle esitatud teist väidet, põhjused, miks ta järeldas, et tuvastatud ilmsed hindamisvead võisid avaldada kõnealusele hankemenetlusele mõju ja seega põhjendasid pakkumuse tagasilükkamise otsuse tühistamist.

46 Vastab tõele, et Üldkohus ei analüüsinud konkreetselt seda, mis mõju võis igaüks neist vigadest avaldada menetluse tulemusele. Siiski ei tähenda liidu kohtu kontroll põhimõtteliselt selle kohtu kohustust kontrollida esitatud pakkumust puudutava ilmse hindamisvea mõju puudumist sellele, mis järjekoht tuleb esitatud pakkumusele anda, ja seega lõpuks lepingu sõlmimise otsusele, kui hankija ei esitanud mõju puudumise kohta ühtegi täpsustust.

47 Nimelt peab apellant selgitama ja tõendama, et pakkumuse tagasilükkamise otsus ei oleks olnud European Dynamics Luxembourg jt-le soodsam, kui ei oleks esinenud neid vigu (vt analoogia alusel 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus EUIPO *vs.* European Dynamics Luxembourg jt, C-677/15 P, EU:C:2017:998, punktid 52 ja 53). EUIPO ei ole selle kohta nõutud tõendeid esitanud.

48 Järelikult tuleb EUIPO teise väite esimene osa tagasi lükata.

49 Mis puudutab EUIPO teise väite teist osa, siis tuleb meenutada, et Üldkohus tuvastas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 104, 109, 115, 122, 134, 138, 139, 144, 148, 157–159, 166, 186, 188, 193, 194, 206 ja 207, et amet on teinud ilmseid hindamisvigu, mis kahjustavad European Dynamics Luxembourgi pakkumuse hindamise seaduslikkust. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 225–229 järeldas Üldkohus, et pakkumuse tagasilükkamise otsus tuleb sellel alusel tühistada.

50 Ehkki EUIPO kritiseeris apellatsioonkaebuses peaaegu kõiki Üldkohtu järeldusi nimetatud ilmsete hindamisvigade kohta, ei seadnud ta siiski kahtluse alla vaidlustatud kohtuotsuse punktides 160–168 ja eelkõige punktis 166 esitatud põhjendusi, mille alusel Üldkohus rahuldas European Dynamics Luxembourg jt tühistamishagi põhjenduseks esitatud teise väite esimese osa üheksanda etteheite, mille kohaselt EUIPO oli teinud ilmse hindamisvea hindamiskriteeriumi 1 alakriteeriumi 1.4 punkti 1.4.4.10 hinnates.

51 Esiteks ei eristanud Üldkohus kordagi erinevaid ilmseid hindamisvigu, mille ta tuvastas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 88–214, ja teiseks ei selgitanud ega tõendanud EUIPO sugugi, et siinses asjas ei olnud ilmne hindamisviga, mis tuvastati hindamiskriteeriumi 1 alakriteeriumi 1.4 punkti 1.4.4.10 hindamisel, aluseks – sarnaselt kõigile teistele tuvastatud ilmsetele hindamisvigadele individuaalselt – pakkumuse tagasi lükkamise otsuse tühistamisele, mida on käsitletud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 226.

52 Neil asjaoludel, isegi kui tuleks järeldada, nagu väidab EUIPO, et kõik ilmseid hindamisvigu puudutavad järeldused, mida EUIPO käsitletavas apellatsioonkaebuses vaidlustab, on tehtud õigusnorme rikkudes, ei saa see järeldus mingil juhul kaasa tuua Üldkohtu nimetatud otsustuse tühistamist, mistõttu tuleb teise väite teine osa edutuse tõttu tagasi lükata (vt analoogia alusel 11. veebruari 2015. aasta kohtuotsus Orange *vs.* komisjon, C-621/13 P, ei avaldata, EU:C:2015:114, punktid 44 ja 45 ning seal viidatud kohtupraktika).

Kolmas väide

Poolte argumendid

53 Kolmandas väites vaidleb EUIPO vastu Üldkohtu analüüsile, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 250–254 ning seal esitatud põhjendusele, et vastavalt finantsmääruse artikli 100 lõikele 2 koostoimes ELTL artikli 296 teise lõiguga on pakkumuse tagasilükkamise otsuses tehtud mitu põhjendamisviga seoses korrelatsiooniga, mis esineb ühelt poolt hindamisprotokollis esitatud konkreetsete negatiivsete hinnangute ja teiselt poolt hankija poolt netopunktide mahaarvamise vahel.

54 EUIPO leiab, et finantsmääruse artikli 100 lõige 2 ei näe ette mingit õigusnormidest tulenevat kohustust esitada üksikasjalik ülevaade kogu kriitikast, mida võeti arvesse edutu pakkuja pakkumuse hindamisel. Seda enam ei ole selles sättes mingit seadusjärgset kohustust lisada igale kriitilisele hinnangule mahaarvatud punktide arv ja seletada üksikasjalikult selle kriitika alusel tegelikult vähendatud punktide arvu.

55 European Dynamics Luxembourg jt väidavad, et hinnatud punktide jaotuse avaldamine oli vajalik, kuna Üldkohtul ei olnud võimalik oma kohtulikku kontrolli teostada, omamata andmeid kvaliteedikriteeriumide, konkreetsete alakriteeriumide ja alapunktide eest antud punktide kohta. Nõudes punktide jaotuse esitamist, ei kohaldanud Üldkohus seega sugugi rangemat kriteeriumi, võrreldes finantsmääruse sätetega ja Euroopa Kohtu praktikast tulenevate juhtnööridega.

Euroopa Kohtu hinnang

56 Esmalt tuleb meenutada, et finantsmääruse artikli 100 lõike 2 esimese lõigu kohaselt teeb hankija kõikidele taotlejatele või pakkujatele, kelle taotlused või pakkumused on tagasi lükatud, teatavaks tehtud otsuse, ja kõikidele pakkujatele, kelle pakkumused on vastuvõetavad ja kes esitavad kirjaliku taotluse, eduka pakkumuse tunnused ja suhtelised eelised ja edukaks tunnistatud pakkuja nime.

57 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb siiski, et hankijalt ei saa nõuda, et ta edastaks edutule pakkujale lisaks tema pakkumuse tagasilükkamise põhjendustele esiteks põhjaliku kokkuvõtte selle kohta, kuidas tema pakkumuse iga üksikasja selle hindamisel arvesse võeti, ning esitaks teiseks eduka pakkumuse tunnuste ja suhteliste eeliste teatavaks tegemise raames eduka pakkumuse ja edutu pakkuja pakkumuse põhjaliku võrdleva hinnangu (4. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon, C-629/11 P, ei avaldata, EU:C:2012:617, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

58 Samuti ei ole hankijal kohustust esitada edutule pakkujale tema kirjaliku taotluse alusel hindamisprotokolli täielikku koopiat (4. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon, C-629/11 P, ei avaldata, EU:C:2012:617, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

59 Peale selle tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb ELTL artikli 296 teises lõigus nõutud põhjendust hinnata juhtumi asjaolude alusel, eelkõige akti sisu ja esitatud põhjenduste laadi arvesse võttes (4. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon, C-629/11 P, ei avaldata, EU:C:2012:617, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

60 Siin ei ole vaidlust küsimuses, et EUIPO edastas oma 11. augusti, 26. augusti ja 15. septembri 2011. aasta kirjades European Dynamics Luxembourg jt-le hindamisprotokolli väljavõtte, mis sisaldas nende pakkumusele antud kvalitatiivse hinnangu, kolme eduka pakkuja nimed ning kolm tabelit, kus olid esitatud punktisummad, mille need kolm pakkujat ja European Dynamics Luxembourg jt olid igaüks saanud, täpsemalt tehniliste pakkumuste võrdlustabeli, pakkumuste majanduslikult soodsaimast laadist lähtuva võrdleva hindamistabeli ning majanduslikke kriteeriume käsitleva võrdlustabeli.

61 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 39, võimaldasid need tabelid European Dynamics Luxembourg jt-l saada ülevaate nende pakkumusele ja edukate pakkujate pakkumustele antud punktidest seoses nii kvalitatiivsete kui ka majanduslike kriteeriumidega ning nende mõjust lõplikule koondhindele.

62 Siiski väidavad European Dynamics Luxembourg jt, et kõnealuste dokumentide esitamine ei võimaldanud neil analüüsida Euroopa Kohtu praktikas nõutud täpsusega seda, kuidas EUIPO nende pakkumust on hinnanud.

63 Sellega seoses tuleb märkida, et käesoleva kohtuotsuse punktis 57 viidatud kohtupraktikaga ei nõuta põhimõtteliselt, et hinnangus sisalduvale igale negatiivsele või positiivsele kommentaarile omistataks kindel kaal. Sellegipoolest, kui hanget puudutavad dokumendid sisaldavad arvulist osakaalu, mis on seotud kriteeriumide ja alakriteeriumidega, siis nõuab läbipaistvuse põhimõte, et neile kriteeriumidele ja alakriteeriumidele antaks arvuline hinnang.

64 Sellega seoses ilmneb asjaomast hankelepingut puudutavatest dokumentidest, et siinses asjas oli hankedokumentides ette nähtud selline hindamiskriteeriumide suhteline osakaal, mille alusel 100 punktist 65 punkti omistati kvaliteedikriteeriumile 1, millest 10 punkti vastavalt alakriteeriumidele 1.1–1.5 ja 15 punkti alakriteeriumile 1.6; 20 punkti kvaliteedikriteeriumile 2; ning 15 punkti kvaliteedikriteeriumile 3.

65 Ühtlasi ei ole vaidlust selles, et esiteks oli hindamiskomisjon kohaldanud matemaatilist valemit või andnud punktide murdosasid alakriteeriumi või alapunkti kohta, ja et hindamisprotokollis olid spetsiifilised negatiivsed hinnangud selle kohta, mille alusel punkte konkreetselt vähendati, ja et teiseks ei teavitanud EUIPO sellest, mitu punkti said – ja kuidas need punktid alakriteeriumide vahel jagunesid – vastavalt European Dynamics Luxembourg ja edukad pakkujad.

66 Neil asjaoludel, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 42, ei olnud European Dynamics Luxembourg jt-l ega Üldkohtul võimalik mõista iga selle alakriteeriumi osakaalu hindamisel, st punktide koguarvu kindlaksmääramisel, ega teha kindlaks korrelatsiooni konkreetsete negatiivsete kommentaaride ja punktide koguarvu mõjutanud punktide vähendamiste vahel.

67 Seetõttu järeldas Üldkohus põhjendatult vaidlustatud kohtuotsuse punktis 254, et EUIPO ei olnud täielikult täitnud nõudeid seoses kohustusega põhjendada European Dynamics Luxembourgi esitatud pakkumisele antud hinnangu tulemust.

68 Eeltoodust tulenevalt tuleb kolmas väide tagasi lükata.

Neljas väide

Poolte argumendid

69 EUIPO heidab oma neljandas väites Üldkohtule ette, et ta määras European Dynamics Luxembourgile kahjuhüvitise ebapiisava õigusliku aluse põhjal, st võimaluse kaotuse tõttu sõlmida asjaomane hankeleping.

70 Esimene õigusnormi rikkumine seisneb järelduses, milleni Üldkohus jõudis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 265, et EUIPO-le ette heidetud rikkumine on tõendatud. Kui sellist rikkumist aga ei esine, tuleb European Dynamics Luxembourgile määratud hüvitis Euroopa Kohtu praktika alusel tühistada, kuna puudub üks kumulatiivsetest tingimustest (st õigusvastane tegevus), mille alusel tekib õigus hüvitisele.

71 Teine õigusnormi rikkumine seisneb selles, et Üldkohus ei tõendanud, et riigihangete valdkonnas võimaluse kaotamise põhjal kahjuhüvitise määramine on liidu õiguse põhimõte või liikmesriikide ühine põhimõte, rikkudes niisiis ELTL artiklist 340 tulenevaid nõudeid. Sellega seoses märgib EUIPO, et mitu liikmesriiki ei näe ette võimalust määrata kahjuhüvitist pelgalt lepingu sõlmimise võimaluse kaotamise tõttu, eelkõige Taani Kuningriik, Saksamaa Liitvabariik ja Rumeenia, kus võimaluse kaotuse hüvitamine on piiratud nende kuludega, mis tehti pakkumuse ettevalmistamiseks.

72 Teise võimalusena väidab EUIPO, et isegi kui Euroopa Kohus tühistab selle kohtuotsuse vaid osaliselt, peaks ta igal juhul tühistama kahjuhüvitise väljamõistmise. Kui Euroopa Kohus nimelt sarnaselt Üldkohtuga järeldab, et pakkumuse tagasilükkamise otsuse tühistamiseks esinevad piisavad põhjused, ei ole see küllaldane, et põhjendada kahjuhüvitise määramist, kuna puudub mis tahes põhjuslik seos õigusvastase tegevuse ja viidatud kahju vahel.

73 European Dynamics Luxembourg jt väidavad, et võimaluse kaotusest tekkinud kahju hüvitamise põhimõtte õiguslik alus on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, mis tuleneb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 47. Kuigi nad tunnistavad, et mitmes liikmesriigis on kaotatud võimalusega seotud doktriinil erinevad väljendused, eriti kui võimaluse kaotus tuleneb rikkumistest, mille tõttu pakkuja pakkumust ei hinnatud õiglaselt, leiavad European Dynamics Luxembourg jt, et need erinevused puudutavad üksnes sellise majandusliku kahju arvutamist, mis tekkis võimaluse kaotuse tõttu, mitte aga selle põhimõtte õiguslikku alust ennast.

74 Lisaks väitsid European Dynamics Luxembourg jt, et vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2007. aasta direktiivile 2007/66/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiive 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ riigihankelepingute sõlmimise läbivaatamise korra tõhustamise osas (ELT 2007, L 335, lk 31), on kahjuhüvitis sobiv lahendus, et heastada kahju, mis edutule pakkujale tekkis võimaluse kaotuse tõttu. Seega ei olnud Üldkohtul kohustust tõendada, et liikmesriikidel on ühine kaitsemehhanism. Seda eriti seetõttu, et Üldkohus on juba tunnistanud, et edutu pakkuja võimaluse kaotus kujutab endast tegelikku ja kindlat kahju. Neil asjaoludel ei saa enam eitada põhjuslikku seost ette heidetud rikkumise ja European Dynamics Luxembourgile tekkinud kahju vahel pelgalt seetõttu, et hankijal oli ulatuslik kaalutlusõigus.

Euroopa Kohtu hinnang

75 Esiteks tuleb hinnata EUIPO poolt neljanda väite raames teise võimalusena esitatud argumenti.

76 Selle argumendiga väidab EUIPO sisuliselt, et vaidlustatud kohtuotsuses ei ole tõendatud ega põhjendatud põhjusliku seose olemasolu Üldkohtu tuvastatud ilmsete hindamisvigade (mis puudutasid esimest hindamiskriteeriumi) ja kahju vahel, mis European Dynamics Luxembourgile tekkis võimaluse kaotusest sõlmida asjaomane hankeleping.

77 Käesoleva juhtumi asjaolusid arvestades tuleb see argument lugeda põhjendatuks.

78 Esiteks olgu märgitud, et nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 34 on tõdetud, on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 77 rikutud õigusnormi, kuna Üldkohus ei saanud kehtivalt järeldada nende kaalutluste põhjal, et pakkumuse tagasi lükkamise otsus oli õigusvastane.

79 Teiseks, Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 267, et tema tuvastatud puuduvate põhjenduste ja European Dynamics Luxembourg jt viidatud kahju vahel põhjusliku seose esinemist ei ole võimalik tuvastada.

80 Pealegi eeldaks liidu vastutuse tekkimine põhjusliku seose olemasolu European Dynamics Luxembourgi pakkumuse hindamisel toime pandud ainsa sisulise õigusnormi rikkumise (mis tuvastati Üldkohtus esitatud teise väite hindamise raames) ning väidetava võimaluse kaotamise vahel.

81 Samas ei ole Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses õiguslikult piisavalt tõendanud sellise põhjusliku seose olemasolu. Muu hulgas ei ole Üldkohus tuvastanud kas ja mil määral oleks European Dynamics Luxembourgil olnud võimalik jõuda paremusjärjestusmenetluses paremale kohale, arvestades käesoleval juhul aset leidnud faktilisi asjaolusid ja juhul, kui EUIPO ei oleks vigu teinud.

82 Sellest tulenevalt ei ole täidetud üks liidu lepinguvälise vastutuse tekkimiseks vajalik tingimus ja Üldkohus ei oleks pidanud rahuldama European Dynamics Luxembourg jt esitatud kahju hüvitamise nõuet.

83 Seega on EUIPO neljas väide põhjendatud.

Vaidlustatud kohtuotsuse osaline tühistamine

84 Eelpool toodud kaalutlustest järeldub, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 77 on rikutud õigusnormi osas, milles Üldkohus nõustus esimeses kohtuastmes esitatud kolmanda väite kolmanda osaga, mis käsitleb Drasis konsortsiumi kõrvaldamata jätmist.

85 Nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktist 260, põhjendas Üldkohus vaidlusaluste otsuste tühistamist vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punktis 1 pakkumuse tagasilükkamise otsust mõjutanud kõigi rikkumiste kogumiga, nõustudes niisiis talle esitatud esimese kuni kolmanda väitega. Sellegipoolest olgu märgitud, et isegi kui vaidlustatud kohtuotsuse punktis 77 esitatud Üldkohtu järeldusi ei saa kasutada vaidlusaluse otsuse tühistamiseks, piisab Üldkohtu poolt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 104, 109, 115, 122, 134, 138, 139, 144, 148, 157–159, 166, 186, 188, 193, 194, 206 ja 207 tuvastatud vigadest, et põhjendada Üldkohtu poolt selle otsuse tühistamist. Sellest tulenevalt puudub alus vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkti 1 tühistamiseks.

86 Seevastu tuleb tühistada vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkt 2, millega mõisteti EUIPO-lt välja hüvitis European Dynamics Luxembourgi kantud kahju eest, mis seisnes selles, et ta kaotas võimaluse sõlmida asjaomane hankeleping vähemalt kolmanda lepingupartnerina paremusjärjestusmenetluse alusel.

87 Silmas pidades vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkti 2 tühistamist selles osas, tuleb tühistada ka selle resolutsiooni punktid 3 ja 4, mis käsitlevad hüvitise summa kindlaksmääramist.

88 Neist kaalutlustest lähtudes tuleb tühistada ka vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkt 5, mis käsitleb kohtukulusid.

Hagid Üldkohtus

89 Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu teisele lausele võib Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse tühistamise korral teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab.

90 Nii see käesolevas kohtuasjas on. Seega tuleb asuda käsitlema European Dynamics Luxembourg jt poolt kõnealuse hagi raames esitatud kahju hüvitamise nõuet, millega palutakse hüvitada kahju, mis neil tekkis seetõttu, et European Dynamics Luxembourg kaotas võimaluse sõlmida raamleping vähemalt kolmanda lepingupartnerina paremusjärjestusmehhanismi alusel.

91 Alustuseks tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu järjepideva praktika kohaselt on EUIPO lepinguvälise vastutuse tekkimise eeldus see, et samal ajal on täidetud teatud kumulatiivsed tingimused: etteheidetav tegevus on õigusvastane, kahju on tegelikult tekkinud ning väidetava tegevuse ja viidatud kahju vahel esineb põhjuslik seos (vt selle kohta 10. juuli 2014. aasta kohtuotsus Nikolaou *vs.* kontrollikoda,

C-220/13 P, EU:C:2014:2057, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika). Samuti nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et selleks, et liidu lepinguväline vastutus saaks tekkida, peab kahju olema tegelik ja kindel ning piisavalt otseselt tulenema institutsioonide õigusvastasest tegevusest (kohtuotsus 30.5.2017, Safa Nicu Sepahan *vs*. nõukogu, C-45/15 P, EU:C:2017:402, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

92 Igal juhul peab Euroopa Kohtu järjepideva praktika kohaselt liidu lepinguvälisele vastutusele tuginev pool esitama veenvad tõendid nii väidetava kahju esinemise kui ka selle suuruse kohta ning samuti piisavalt otsese põhjusliku seose esinemise kohta asjaomase institutsiooni tegevuse ja väidetava kahju vahel (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus EUIPO *vs*. European Dynamics Luxembourg jt, C-677/15 P, EU:C:2017:998, punkt 100 ja seal viidatud kohtupraktika).

93 Selles küsimuses tuleb tõdeda, et European Dynamics Luxembourg jt poolt Üldkohtule esitatud hagiavaldust uurides ilmneb, et see ilmselgelt ei vasta kõnealuses kohtupraktikas määratletud nõuetele.

94 Tuleb märkida, et ehkki European Dynamics Luxembourg jt väitsid, et hankemenetluse nõuetekohane kohaldamine oleks viinud European Dynamics Luxembourgi esitatud pakkumuse kõrgemale järjekohale paigutamiseni, ja et seega oleks temaga sõlmitud üks raamlepingutest, ei ole nad siiski tõendanud, kas ja mis ulatuses oleks European Dynamics Luxembourg asetunud paremale kohale või saanud asjaomase hankelepingu sõlmida, võttes arvesse juhtumi asjaolusid ning seda, et EUIPO ei ole vigu teinud.

95 Mis puudutab samuti põhjuslikku seost hindamiskomisjoni tehtud vigade ja väidetavalt tekkinud kahju vahel, siis piirdusid European Dynamics Luxembourg jt pelga väitega sellise seose olemasolu kohta, ilma et nad täpsustanuks, milles see seos seisnes.

96 European Dynamics Luxembourg jt ei ole seega tõendanud, et kahju on tegelikult tekkinud ning et selle kahju ja EUIPO-le ette heidetud tegevuse vahel esineb põhjuslik seos.

97 Eeltoodut arvestades tuleb European Dynamics Luxembourg jt kahju hüvitamise nõue jätta rahuldamata.

Kohtukulud

98 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõikes 2 on sätestatud, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu või kui see on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotamise.

99 Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 138 lõike 3 kohaselt jäävad kummagi poole kohtukulud nende endi kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks.

100 Kuna EUIPO apellatsioonkaebus rahuldatakse osaliselt, kannavad EUIPO ja European Dynamics Luxembourg jt käesolevas apellatsioonimenetluses ise oma kohtukulud.

101 Mis puudutab kohtukulusid esimeses astmes, siis kuna hagi rahuldati osaliselt ja osaliselt jäeti rahuldamata, kannavad European Dynamics Luxembourg jt ning EUIPO ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 27. aprilli 2016. aasta kohtuotsuse** European Dynamics Luxembourg jt *vs*. EUIPO (T-556/11, EU:T:2016:248) resolutsiooni punktid 2–5.

2. Jätta apellatsioonkaebus ülejäänud osas rahuldamata.

3. Jätta European Dynamics Luxembourg SA, European Dynamics Belgium SA ja Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE kahju hüvitamise nõue kohtuasjas T-556/11 rahuldamata.

4. Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO) ning European Dynamics Luxembourg SA, European Dynamics Belgium SA ja Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE kannavad apellatsioonimenetluses ja esimese astme menetluses ise oma kohtukulud.

Allkirjad